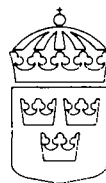

Utrikesutskottets betänkande

1985/86:13

om verksamheten inom Europarådet m. m.

UU
1985/86:13

I föreliggande betänkande behandlas dels redogörelse 1985/86:12 från Europarådets parlamentariska församling, dels skrivelse 1985/86:66 om Europarådets ministerkommitté, dels ock motion 1984/85:1696 angående Turkiets representation i Europarådet m. m.

Redogörelserna

Med redogörelse 1985/86:12, daterad den 18 november 1985, har den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska församling överlämnat berättelse rörande församlingsmötena under tiden maj 1984–februari 1985 (36:e sessionen).

Med skrivelse 1985/86:66, daterad den 14 november 1985, har regeringen överlämnat redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté 1984.

Bakgrund

Parlamentariska församlingens 36:e session har på sedvanligt sätt varit uppdelad i tre delar, vilka ägt rum vid Europarådets säte i Strasbourg. En s. k. minisession hölls i Oslo den 25–28 juni 1984. Formellt utgjordes detta möte av ett sammanträde med det ständiga utskottet som agerade på den parlamentariska församlingens vägnar.

Vad gäller de politiska frågorna har situationen och utvecklingen i ett antal medlemsländer varit aktuell.

Det har framför allt gällt utvecklingen i Turkiet och därtill hörande fråga om godkännande av fullmakter för en turkisk delegation till den parlamentariska församlingen. Denna fråga berörs längre fram i anslutning till behandlingen av motion 1696 om den politiska situationen i Turkiet.

Vid mötet i maj blev Cyprens fullmakter föremål för diskussion. Genom omröstning godkändes fullmakterna för en grekcypriotisk representant, medan övriga platser i den cypriotiska delegationen, bl. a. platsen för en turkcypriotisk representant lämnades tomma.

Under januarimötet diskuterade församlingen huruvida en särskild författning som antagits i Malta om utländsk inblandning stod i överensstämmelse med den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Detta ärende uppsköts dock till senare tillfälle.

I fråga om övriga politiska frågor med europeisk anknytning har spörsmål

let om det framtida europeiska samarbetet även under 36:e sessionen ingående diskuterats. Frågan gäller inte minst hur Europarådet skall etablera sina kontakter och sitt samarbete med EG. Denna fråga har också nära samband med frågan om arbetsmetoderna inom Europarådet. Krav på ökad koncentration och effektivitet har framförts från flera håll, bl. a. i ett gemensamt inlägg från den svenska delegationen. Organisationens nye generalsekreterare Marcelino Oreja Aguirre har också som sin ambition uttalat att han önskar se en koncentration av arbetet.

Under den 36:e sessionen har församlingen också diskuterat politiska frågor som ej kan sägas vara direkt europeiska men som på skilda sätt intresserar olika grupper inom församlingen, t. ex. situationen i Latinamerika, och förbindelserna mellan Europa och Latinamerika såväl på det politiska som på det ekonomiska planet, liksom frågan om förbindelserna mellan Europa och Förenta staterna.

Förutom det politiska området har församlingens arbete berört alla de områden som täcks av de fjorton utskotten.

På det ekonomiska området hade församlingen en omfattande debatt under majmötet om sysselsättningen i Europa. På sedvanligt sätt har också EFTA:s och OECD:s verksamheter diskuterats. I den senare debatten brukar parlamentariker från alla OECD-länder delta. Under höstmötet hölls en större debatt om nord-syd-problemen och Europas roll härvidlag. Ämnet behandlades mot bakgrund av en särskild konferens i ämnet som ägde rum i Lissabon under våren 1984. Vad gäller de sociala frågorna har församlingen behandlat problemkomplexet rörande narkotikamissbruk och narkotikahandel. På det juridiska området hölls exempelvis en debatt om påtvingade försvinnanden och om ESK och mänskliga rättigheter.

I brådskande ordning hölls under januarimötet en debatt om luftföreningar. Debatten tillkom på initiativ av ett antal ledamöter som kände behov att återigen påtala för ministerkommittén hur angelägen man fann denna fråga. I ett inlägg från svensk sida pekades på de betydande olägenheter som de nordiska länderna har av luftföreningar som härstammar från Storbritanien.

På grundval av en rapport från utskottet för befolknings- och flyktingfrågor har församlingen diskuterat frågan om naturalisation av flyktingar, där en mer flexibel och generös attityd från medlemsländerna efterlyses. Församlingen behandlade under sin 36:e session också frågan om den illegala invandringen.

Ministerkommittén har under 1984 hållit två möten och ställföreträdarna samlats 12 gånger. På ministerkommitténs dagordning har, liksom på församlingens, stått Europarådets roll och samarbetet med EG, vidare öst-väst-förbindelserna, nord-syd-dialogen samt situationen i Turkiet. Vad gäller Europarådets roll efterlyste utrikesminister Bodström, också han, i ett inlägg under höstmötet bl. a. en starkare prioritering av Europarådets olika aktiviteter.

Fem fackministerkonferenser arrangerades under 1984, en miljöministerkonferens i Athen, en idrottsministerkonferens i Malta, en kulturministerkonferens i Berlin, ett ministermöte med Pompidougrupperna och en kommunministerkonferens i Rom.

Under ministerkommittén har verksamheten bedrivits i skilda kommittéer och expertgrupper rörande mänskliga rättigheter, sociala frågor, arbetsmarknadsfrågor, utbildning, kultur, idrott, ungdomsfrågor, hälsovård, miljövärd, regional planering, kommunala frågor samt rättsfrågor.

Vad gäller arbetet rörande mänskliga rättigheter har man under ministerkommittén fortsatt att arbeta på ett tilläggsprotokoll som upptar ett antal ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Man arbetar också på att utforma en europeisk konvention mot tortyr. Under 1984 har arbetet på en särskild handbok för polisutbildning om mänskliga rättigheter avslutats. En liknande publikation för kriminalvårdschefer håller på att färdigställas. Andra målgrupper där arbete med informationsmaterial om mänskliga rättigheter har påbörjats är journalister och socialarbetare.

På det sociala området har en ny expertkommitté tillsatts för att studera frågan om förenkling och rationalisering av socialförsäkringen. Vad gäller invandrarnas situation har huvudkommittén för migrationsfrågor fortsatt sitt arbete med frågor kring fientliga hållningar och handlingar gentemot invandrare.

Under huvudkommittén för juridiskt samarbete pågår utredningsarbete på en rad områden i syfte att uppnå ökad rättslikhet mellan Europarådets medlemsländer. Bland de ämnen som utretts under år 1984 kan nämnas konkursförfarande, allmänhetens deltagande i administrativa förfaranden som rör flera enskilda personer, åtgärder för att minska domstolarnas arbetsbörda, fosterfamiljefrågor, ogifta sammanboendes privaträttsliga problem, dataskyddsfrågor, läkares rättsliga skyldigheter gentemot patienter samt ömsesidigt bistånd i skattefrågor.

Europarådets arbete efter februari 1985

Församlingens 37:e session inleddes i april i år. Även vid detta tillfälle ifrågasattes godkännande av såväl de turkiska som de cypriotiska fullmakterna. Talesmän för de olika politiska grupperna accepterade dock godkännande av det cypriotiska ombudets fullmakter, något som också blev församlingens beslut efter omröstning. Vad gällde de turkiska fullmakterna motsatte sig den socialistiska och kommunistiska gruppens resp. talesmän godkännande. Vid omröstningen godkändes dock den turkiska delegationens fullmakter.

Aprilmötet antog också en resolution rörande situationen i Malta, närmast med anledning av den från januarimötet uppskjutna debatten rörande författningen om utländsk inblandning. I den resolutionen församlingen antog anmodas Maltas regering och parlament att se över den aktuella författningen. Församlingen uppmanade också Maltas parlament att utse en delegation till församlingen. – Någon sådan hade inte sedan länge deltagit i församlingens arbete.

Vid mötet i september–oktober i år presenterades fullmakter för en maltesisk delegation bestående av endast en representant, från regeringspartiet. Efter debatt i församlingen beslöt man att uppskjuta frågan om godkännande av fullmakterna för den maltesiska delegationen till nästa möte med förhoppning att en mer representativ delegation med företrädare från

såväl regeringspartiet som oppositionen skulle infinna sig.

På agendan för höstmötet i år stod en rad politiska frågor, konflikten Iran-Irak, utvecklingen i Sydafrika, vissa minoriteters ställning i Bulgarien samt judarnas situation i Sovjetunionen.

Beträffande Iran-Irak-konflikten antog församlingen en resolution med uppmaning till medlemsländerna att verka för eld-upphör, något som förhoppningsvis skulle leda till en förhandlingslösning. Församlingen förordade också embargo på vapenförsäljning till de länder som är inblandade i konflikten och ökade humanitära insatser samt stöd för de ansträngningar som görs av FN:s generalsekreterare.

Vad gäller Sydafrika antog församlingen en resolution där man tar avstånd från rasförtrycket i detta land.

Septembermötet antog också en resolution som uppskjutits från vårmötet och som gäller etniska och muslimska minoriteter i Bulgarien. Resolutionen syftar framför allt på de turkiska minoriteterna i Bulgarien, och församlingen efterlyser ökat skydd för dessas rättigheter.

Höstmötet höll också en omfattande debatt om judarnas situation i Sovjetunionen, där man i en resolution kritiserar de förhållanden under vilka denna religiösa och kulturella minoritet lever. Församlingen uppmanar de sovjetiska myndigheterna att bl. a. tillåta de judar som så önskar att lämna landet för att resa till Israel eller något annat land.

I övrigt kan noteras att församlingen under aprilmötet diskuterade frågan om förkortning av arbetstid som ett medel att bekämpa arbetslösheten. Ett annat ämne på dagordningen för aprilmötet var frågan om flyktingars återvändande till sina hemländer, där församlingen i en rekommendation efterlyser ökat samarbete mellan ursprungs- och mottagarländer.

Den kommission av framstående europeiska statsmän som tillkommit på församlingens initiativ, den s. k. Colombokommissionen, och som har till uppgift att bl. a. föreslå formerna för det framtida europeiska samarbetet och Europarådets förhållande till EG, har under det gångna året presenterat en första rapport som diskuterades under den s. k. minisessionen i Hamburg och vid det nyligen avslutade höstmötet i Strasbourg. I rapporten förespråkas bl. a. utvidgning av den politiska dialogen. Från svensk sida har man dock i olika sammanhang motsatt sig strävanden som går ut på utrikespolitisk koordinering. Den preliminära rapporten fäster också stor vikt vid att EG engageras i Europarådets verksamhet. Från svensk sida har i församlingsdebatten varnats för att en alltför stor integration av EG i Europarådet kan medföra att rådets identitet förloras. Från svensk sida har i debatten också betonats vikten av ett alleuropeiskt samarbete på det tekniskt-vetenskapliga området.

Vad gäller ministerkommittén har den på sedvanligt sätt under 1985 sammanträtt två gånger i reguljära möten. Härtill kommer ett extra möte i januari 1985, tillkommet på initiativ från Förbundsrepubliken Tyskland. Syftet var i första hand att mer ingående diskutera öst-väst-frågor.

Vårmötet behandlade samarbete med EG och gav generalsekreteraren i uppdrag att komma med konkreta förslag. Detta möte följde också upp öst-väst-diskussionen från det extra mötet, och ministrarna uttalade intresse för ökad dialog och kontakt med de östeuropeiska staterna. Man diskuterade

också resultatet av den ministerkonferens som hölls i Wien i mars 1985 om mänskliga rättigheter. Ministrarna anslöt sig till vad man kommit fram till i Wien, nämligen att skyddet av mänskliga rättigheter är en angelägenhet för hela världssamfundet; därför kan intresset för sådana rättigheter inte betraktas som inblandning i en stats inre angelägenheter. Ministrarna gav också stöd till ansträngningarna att finna former för bättre övervakning av de mänskliga rättigheterna inom den europeiska konventionens ram.

Det nyligen avslutade höstmötet med ministerkommittén ägnade sig huvudsakligen åt frågan om den politiska dialogen och frågan om hur man skall samarbeta för att bekämpa terrorismen.

Motionen

I motion 1984/85:1696 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder och initiativ för att Turkiets nuvarande representanter utesluts ur Europarådet,
2. att riksdagen hos regeringen begär att den turkiska frågan tas upp i FN och andra internationella församlingar.

Bakgrund till motionen

Utskottet har tidigare behandlat frågan om Turkiet i Europarådet. Senast skedde detta i betänkande UU 1983/84:12 där utskottet framhöll som angeläget att Sverige även framgent inom Europarådet ägnade frågan om situationen i Turkiet stor uppmärksamhet. Därmed ansåg utskottet ett yrkande, framställt i motion 1983/84:969 om att riksdagen hos regeringen skulle hemställa om nya initiativ i Europarådet i frågan om den turkiska militärjuntans övergrepp, besvarat.

Föreliggande yrkande har dock en annorlunda inriktning. Av motionen framgår att motionärerna närmast avser de turkiska ombudens närvaro i Europarådets parlamentariska församling.

Församlingen har förhållandevis lång tid debatterat frågan om godkännande av fullmakterna för en turkisk delegation. Efter det parlamentsval som hölls i Turkiet i november 1983 hade församlingen vid sitt möte i januari 1984 att ta ställning till fullmakter från en turkisk delegation. Beslutet uppsköts dock till följande möte i maj 1984, då fullmakterna efter debatt och omröstning godkändes. Vid ett senare tillfälle, när nya fullmakter presenterades vid inledningen av församlingens 37:e session, dvs. i april i år, blev dessa också föremål för debatt. Även dessa fullmakter godkändes efter omröstning. Meningarna om den turkiska delegationens legitimitet har således under senare tid i församlingen varit delade. Den grupp som särskilt motsatt sig godkännande av fullmakterna har varit den socialistiska.

Även åsikterna inom den svenska delegationen har varit delade i fullmaktsfrågan. Ombuden i församlingen röstar var och en för sig efter egen övertygelse. Riksdagen som sådan utfärdar således ingen instruktion till ombuden i den parlamentariska församlingen, än mindre regeringen.

Församlingen har också noggrant följt utvecklingen av situationen i

Turkiet. När frågan senast behandlades, i april i år, efterlyste församlingen genom att anta en resolution, en rad åtgärder som skulle innebära en fullständig återgång till demokrati i Turkiet.

Församlingens politiska och juridiska utskott har var sitt underutskott, som mellan församlingens möten diskuterar utvecklingen av situationen i Turkiet. Svensk representation finns i båda dessa underutskott. I den resolution som antogs vid aprilmötet i år fick politiska och juridiska utskottet i uppdrag att senast vid vårmötet nästa år rapportera tillbaka till församlingen om hur situationen i Turkiet utvecklats.

I yrkande 2 i samma motion föreslås att riksdagen hos regeringen begär att den turkiska frågan tas upp i FN och andra internationella församlingar.

I betänkande UU 1982/83:3 avstyrktes ett yrkande att hos regeringen begära att den turkiska frågan skulle tas upp i FN. Utskottet upprepade därvid sin tidigare framförda uppfattning att det föreföll mest ändamålsenligt att Sverige för sin del i första hand drev frågan i Europarådet.

I ett senare betänkande UU 1983/84:12 avstyrkte utskottet motsvarande yrkande om FN-behandling.

Utskottet

Redogörelserna

Utskottet som tagit del av den svenska Europarådsdelegationens och regeringens berättelser och i övrigt beaktat den redovisade bakgrunden konstaterar med tillfredsställelse att Europarådet behandlat en rad frågor av central politisk, ekonomisk, social, kulturell och rättslig betydelse.

Utskottet välkomnar de ansträngningar som görs inom Europarådet för att effektivisera arbetet. Detta kan ske bl. a. genom ökad koncentration och genom att rådet i större utsträckning än hittills ägnar sig åt europeiska frågor av gemensamt intresse.

Arbetet för att främja skyddet av de mänskliga rättigheterna bör även framgent ges hög prioritet. Utskottet finner det angeläget att Europarådet även fortsättningsvis ägnar uppmärksamhet åt frågan om gränsöverskridande luft- och vattenföroreningar.

Utskottet följer med intresse de pågående ansträngningarna att skapa bättre och effektivare samarbete med EG på ett sådant sätt att dubbelarbete undviks. Utskottet finner det angeläget att i det sammanhanget understryka att samarbetet bör utformas på ett sådant sätt att Europarådets identitet och särprägel inte förändras.

Vad gäller samarbete med icke-medlemsländer bör särskilt beaktas kontakt och informationsutbyte med central- och östeuropeiska länder.

Utskottet har ingen erinran mot berättelserna och föreslår att de läggs till handlingarna.

Motionen

Den turkiska delegationens fullmakter har prövats regelbundet och kan, beroende på utvecklingen i Turkiet, bli ifrågasatta även framgent av

Europarådets parlamentariska församling. Av det anförda torde emellertid framgå att varken regeringen eller riksdagen har möjlighet att vidta några särskilda åtgärder i förhållande till de fullmakter som i församlingen presenteras av en turkisk delegation. Yrkande 1 i motionen avstyrks därför.

Vidare konstateras att frågan om situationen i Turkiet står på den parlamentariska församlingens dagordning och att församlingen noga följer utvecklingen bl. a. genom två särskilda underutskott. Enligt utskottets mening är Europarådet det organ som bäst är lämpat att följa utvecklingen av situationen i Turkiet.

Yrkande 2 i motionen att den turkiska frågan tas upp i FN och andra internationella församlingar avstyrks med hänvisning härtill.

Den svenska parlamentariska delegationen har kritiskt följt utvecklingen av situationen i Turkiet och noterar att vissa förbättringar skett under senare tid. Utskottet utgår ifrån att man från svensk sida även framgent noga följer utvecklingen av Turkiets återgång till fullt demokratiskt styre.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen lägger redogörelsen 1985/86:12 från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden maj 1984–februari 1985 (36:e sessionen) och regeringens skrivelse 1985/86:66 med redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under 1984 till handlingarna med gillande av vad utskottet anför,
  2. att riksdagen avslår motion 1984/85:1696, yrkande 1,
  3. att riksdagen avslår motion 1984/85:1696 yrkande 2.

res. (vpk)

Stockholm den 3 december 1985

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Karin Söder (c), Sture Ericson (s), Carl Bildt (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Löow (s), Margaretha af Ugglas (m), Bengt Silfverstrand (s), Sten Sture Paterson (m), Nils T Svensson (s), Gunnel Jonäng (c), Maj Britt Theorin (s), Maria Leissner (fp), Hadar Cars (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservation

Turkiet

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yrkande på som s. 6 börjar med "Den turkiska" och på s. 7 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Den nuvarande turkiska delegationens närvaro i Europarådet är ett

uppenbart brott mot rådets stadgar. I dem stipuleras klart vad som skall gälla i fråga om demokratiska fri- och rättigheter i ett land för att det skall kunna bli och förbli medlem i rådet. De odemokratiskt valda parlamentsledamöterna från Turkiet representerar inte en regim som kan sägas uppfylla dessa krav. Därför måste Sveriges representanter i Europarådet arbeta för att dessa delegater fräntas sina platser.

dels att utskottets hemställan i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1696 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.